

da se je izdala. Zdajci je bilo prepozno. Vse, kar je bilo do tiste minute skrito, se ji je režalo postoteno v obraz.

»Niste se zavedali? Morda niti ne veste, da ste otroka zakopali v vrtu?«

Tildi se je vse zamajalo pred očmi. Oprijela se je, da ni padla s stolice.

»Saj ga... nisem pokopala v vrtu...«

»Kje ste ga tedaj pokopali?«

»Ne vedo,« je dahnila v sebi in zbrala novih moči. »Saj ga nisem pokopala. Saj ga... ni bilo...«

Komisar se ni zmenil za njene besede, z ravnalom se je tolkel po dlani in ji z ostrim, odsekanim glasom, z globokim pogledom izpod namrščenih obrvi našteval nepobitne dokaze za njeno krivdo. Tilda je občutila, da se odpira brezno pred njo. Preteklost se je vrtela pred njenimi očmi...

»Otroka ste prekopali iz bojazni, da ga kdo ne najde, ne?«

Tilda je pogledala v papirje na mizi, v popisane strani, v komisarjeve roke. Vse je ginilo nekje v omotici, v motnjavi solza, v nejasnih slikah bodočnosti in plesalo plesalo...

»Kam ste ga dali? Ste ga vrgli v vodo?«

Tilda ni videla komisarja, odgovorila je vrtečemu se begu predmetov, kolobarju, ki jo je zamotaval v štreno:

»Ne vem...«

Končno je priznala vse. Nosečnost, strah, porod, umor otroka, kopel v vodnjaku in krst. Priznanje ji je olajšalo srce. Iz plesočega kroga predmetov se je znova prikazal komisar, ki je pisal, pisal, pisal.

»Kaj toliko piše?« je pomislila Tilda. Ne njega, tisto njegovo pisanje je mrzila.

»Kam ste dali otroka?«

»Ne vem.«

Zadnje skrivnosti ni hotela povedati. Te ni vedel nihče razen nje, tudi Olga ne.

»V zaporu bo časa dovolj, da razmislite o tem...«

Tilda ni razumela; trepetaje je vprašala: »Kje... Kam me boste dali?...«

Komisar ni dvignil pogleda, pisal je dalje. »Za zamrežena okna,« je trdo poudaril. »Ali zdaj razumete?«

Tilda je strahotno razširila oči, ves svet je tonil v njih...

(Dalje)

JOŽEF PLEČNIK:
VAZA NA LUEGERJEVEM SPOMENIKU NA DUNAJU
(»KARL BORROMAUS-BRUNNEN«)

MOLJI

JANEZ JALEN

Zunaj je deževalo. Matic je ležal v kamri; za kot si jo je bil izgovoril, da mu na starost, ko kolena klecajo, ne bo treba hoditi po stopnicah na vrh. In prav je zadel. Po udih mu je trgalo vréme in leta so ga težila.

Pok! je udarilo na odejo.

Ozrl se je v strop. Po mokri lisi je počasi plesala debela kaplja in iskala drobnega kamenčka v beležu, da se spusti z njega na postelj, kakor išče neokreten hrošč kakršnokoli višino, da more razpeti krila in zleteti.

Pok! je spet padla kaplja na odejo.

V hišo je prišel sin Gašper, gospodar.

»Gašper!« ga je poklical Matic.

»Kaj pa je?« je vprašal gospodar z glasom, kakor bi hotel reči: Mir mi dajte!

»Pridi in poglej!«

Gašper je pomolil že močno plešasto glavo skozi vrata: »No, kaj je?«

»Poglej!« Matic je kazal s stegnjeno roko mokro liso na stropu. Roka se je tresla in dvignjen kazalec je utripal, kakor bi Matic žugal Gašperju, oče sinu, preužitkar gospodarju.

»Skozi strop teče,« je nekako opravičujoče rekel Gašper.

»Malo ga je le sram,« je pomislil Matic, »pa ga je premalo.« Zato je popravil Gašperjevo priznanje: »V kamri ležim, ne na vrhu. Skozi dva, Gašper, skozi dva stropa teče.«

»Streha je slaba,« Gašper se je umaknil nazaj v hišo.

»Pojdi in podtakni desko, da mi ne bo treba pod streho in še pod dvema stropoma razpenjati dežnika.«

Gospodar je bil užaljen: »Oh! Prej bi se bili spomnili, ko sem bil še v delovni obleki. Ves prah bi obrisal in vse pajčevine omedel. Pa tudi ne utegnem, se mi mudi na vlak; po opravkih.« Odšel je in trdo zaprl vrata.

»Se mu mudi na vlak po opravkih. Po kakšnih?« Matic se je zamislil.

Na postelj pa je čimdalje bolj pogosto kapalo: pok, pok, pok.

V hišo je prišla Ana, gospodinja, mlada, no ni bila več tako mlada, poznalo se ji je pa še povsod, da je bila lepa pred leti.

»Kaj pa ste razjezili Gašperja, da je s tako burjo odšel?« je vprašala od mize. Še med podboje v kamro se ji ni zdelo vredno stopiti.

»Oh, nič. Prosil sem ga, naj gre pod strešnjo in naj podtakne desko. Na postelj mi teče.«

»Zato ga ni bilo vredno jeziti.«

»Ana! Skozi dva stropa teče!«

»Prava reč.«

»Lepa je bila, gospodinja pa nikoli dobra, ni in ne bo. Zato pa —« je pomislil Matic.

Pok, pok, pok, je lilo na postelj bolj in bolj nagosto.

»Ana!« je poprosil starček. »Pa pojdi vsaj ti in podstavi posodo; če ne podstrešnjo, pa vsaj na vrhu, v zgornji kamri, da mi ne premoči odeje.«

»Ni vredno, saj se že jasni,« je odvrnila malomarno in odšla.

Stari je žalostno pogledal skozi okno. Res se je že jasnilo. Na njegovo postelj pa je kapalo bolj in bolj nagosto, že dvakrat bolj hitro kakor je tiktakala ura: pok, pok, tik; pok, pok, tak; pok, pok, tik.

Matic se je spomnil otrok: »Niso bogvekaj prida, pa včasih, če jih je volja, mi pa le izkažejo uslugo. Poprosil bi izmed njih koga, naj gre in podstavi vsaj kako večjo črepinjo.«

Pa otroci so bili v šoli. Najmlajši je pred tednom ubil novo tablico.

Slišal je mlado hoditi po vrhu. Odprla je vratca zgornje kamre in jih spet zaprla. Ni vstopila. »Noče, noče,« jo je obsodil Matic.

Vrnila se je v hišo in prišla k njemu: »Saj sem rekla, da ni truda vredno. Bi nič ne pomagalo. V zgornji kamri nad Vami kar plava. Odmaknila bom postelj, da Vam odeje ne premoči.«

Podrsala ga je s posteljo vred k nasprotni steni in spet odšla.

Matic pa ni vedel, ali bi se jezil nad njo, ali bi se ji smejal: »Saj pravim, kar plava. In gre odmikati postelj. Ni toliko iznajdljiva, da bi pomedla in pobrisala. Ni. Saj sem rekel. Ni bila in ne bo gospodinja. Zato pa.«

Čof, čof, čof, je padalo v čimdalje večjo lužo na tleh. Matic pa se je zagledal v plesnobo, ki se je morda že leta skrivala za stranico postelje. Nagnusni prašički so lezli okrog zelenkastih lis.

»Ni čuda.« Obrnil se je v steno, da ni več gledal plesnobe in prašičkov.

In še odejo je potegnil čez glavo, da ni slišal več čofotanja, ki ga je bolelo, kakor bi mu s kladivom nabijal po glavi.

Zunaj je sijalo solnce. Opirajoč se na palico in stene se je oprijemal, je počasi pridrsal Matic podstrešnjo, da sam podtakne raztrgano streho. Nad kaštami se je svetilo skozi slamo: »Ni čuda, da zamaka skozi dva stropa.«

Iskal je pripravne deske. Ni je bilo. Ko je po oddal gospodarstvo, je bilo na podstrešju poravnanih celo krado odrezkov: »Požgala jih je. Kaj pa.« Na istem mestu je ležalo nekaj starih panjev.

»Čebel pri naši hiši, pri Vrečarju, tako ne bo nikoli več, saj je že čebelnjak podrl sneg in so ga tudi pokurili. Panj razderem.«

Prijel je panj in odtrgal dno.

Panj je bil poln napol podrtega satovja. Molji so gospodarili v njem, ga razrili in prepregli s pajčevino. Pri izletavniku je ležala pest posušenih čebelic okrog mrtve matice, nekatere pa so visele iz celic z glavo navznotraj. Kar videl jih je, kako so iskale revice vsaj še kapljo strdi, da rešijo kraljico smrti. Ni je bilo. Milo se mu je storilo: »O, Gašper, Gašper! Vsaj satovje bi bil izpodrezal in prodal voščino. Sedaj ni za drugega več kakor za na grmado.«

Matic se je spomnil svojega očeta, Gašper je bil kakor sedanji gospodar, kako je posedal pri čebelnjaku: »Jaz prav za prav

nisem nikoli imel pravega veselja do čebel, preveč pikajo, ampak Gašper se je vedno smukal okrog njih. Kaj, da jih je opustil?»

Staremu se je razširil spomin: »Tistega leta je bilo, ko je Gašper hotel imeti posestvo, da bi vzel Korenova.«

Maticu je silila kri v glavo: »Zakaj sem mu branil? Kakšna gospodinja je Korenova!«

Oprl se je na desko in si je moral priznati: »Takrat so mene klicale čebele, da počijem pri njih, in fanta je klicala zemlja, da se pretegne na nji. Kako, da sem preslišal?«

Zasolžilo se mu je oko, stariku: »Nazadnje sem se moral vse drugače bolj ponižati, da sem se ubranil še večje sramote. Saj je že tako imela Ana na balah enega otroka, čez par mesecev bi bila imela kar dva. Mestna krščenca je prišla v hišo, na moj grunt, da je izpodnesla hiši tri vogle. Dekla s kmetije bi jih ne bila. In kako bi jih bila oprla Korenova, sama z grunta!«

Skrbno je skril razdrti panj poln moljev in si obrisal oči: »Molči, Matic! Sam sem kriv. In po krivici sem ju tedaj ošteval.«

Zlezel je na kašte, prerezal nekaj trt, razrahljal in strnil slamo in podtaknil panja dno.

Upehal se je bil in je, z roko oprt ob špero, stoje počival na kaštah. Samo pet predelov je bilo pokritih. Ni ga mikalo, da bi pogledal, koliko je žita v njih, pšenice, ozimne in jare rži, ječmena in ovsu, saj je vedel, da ne more biti nobenega žita kaj prida. Drugim predelom pa je nekaterim manjkalo ves pokrov, nekateri pa so bili vsaj še deloma pokriti, da so bolj brezskrbno gnezdele podgane in miši v njih.

»Včasih pa so bili predeli tako trdo zaprti, da še molj ni mogel do žita, kaj šele miš in podgana.«

Včasih, ko je bil Matic fantin, so s parom vozili žito na dvor, in po štiri mernike pšenice so nosili hlapci v podstrešnje, da so škripale stopnice in da se še danes poznajo na deskah podkvice škornjic. In vsi predeli so bili nabito polni žita, ki so ga hodili kupovat od blizu in daleč. In kašte so se praznile, in spet so škripale stopnice, in kašte so se spet napolnile. In tako je šlo leto za letom leto in dan. Sedaj se pa miši in podgane sprehajajo po preglodanih predelih:

»Pa tega ni Gašper kriv, jaz tudi ne. Hudič je kriv, ki je z železno kačo opasal svet, da laže zapeljuje in pohujšuje ljudi.«

DAMIJAN PEŠAN: MADONA NA FASADI CERKVE SV. FRANČIŠKA V SPODNJI ŠISKI

Potrkal je s palico po pokrovu. Iz pre mnogih luknjic se je usula drobna črvoredina: »Da me je moglo tako premotiti. Zavoljo teh praznih, črvivih kašt sem mislil, da je Korenova premalo imenitna za Vrečarico. Sedaj mi pa skozi streho in kašte in še dva stropa na posteljo zamaka.«

Jezzen je udaril z nogo ob pokrov: »Zavoljo teh razjedenih kašt!«

Prelomila se je deska in Matic je zgremel v prazen, zasmeten predel. »Jezus!« je še zakričal, ko je sprevidel, da se ne more ujeti.

Zaškripale so stopnice. Matic je prisluhnil: »Aha. Spet hlapci nosijo po štiri mernike žita v kašte.«

Ane pa, ki je prestrašena zavpila: »Ježeš-marija! Oča!« ni slišal.

Ko sta ga Gašper in Ana vzdigovala iz predela, se je smehljal. Klamalo se mu je, da je kot črv razjedel velikanski kup pšenice in se razvil v velikega molja, ki poskuša sfrfotati v širni svet. Silno moč je čutil v majhnih čeljustih in je sklenil: »Naravnost na progo poletim, in razjem železno kačo.«

Čez teden dni so ga pokopali.